

NÉPNENEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMARA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja a lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szórót, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A Tanítók Évkönyve és a kath. tanítók. A kath. tanítóság köréből [hozzánk] intézett s mind sürűbben nyilvánuló óhajra elhatároztuk, hogy a *Wohlmuth Ernő* szerkesztette *Tanítók Évkönyvének* megszerzését a tanítóság legszélesebb rétegei számára is lehetővé tesszük. E célból mindama tanítóknak és tanítóknak, kik tankönyvrendelésük alkalmából ily óhajításukat kifejezik, *szívesen küldünk egy tiszteletpéldányt az évkönyvből.* Emne kedvezményben részesítjük azon tanítókat is, akik tankönyvszükségletüket ugyan máshol szerzik be, de igazolják, hogy a vezetésük alatt álló iskolában a *Szent-István-Társulat* kiadványait használják. Az évkönyv ára mások részére 1 kor.

A *Szent-István-Társulat.*

Ünnep után.

A VIII. katolikus nagygyűlés sok és nagy munkát végzett, mégis a lelkesedésnek magasra lobbanó tüze, az együvértartozás hatalmas megnyilatkozása, az önzetlen fáradozások fényes sikerei, a testvéri szeretetnek egyetemes megnyilatkozása, — felejthetetlen ünneppé varázsolták e napokat. *Városvy Gyula,* Kalocsa faradhatatlan apostoli érsekének minden szava az Egyház és Szentszékhez való törhetetlen ragaszkodásunknak volt tolmácsa s az igazság fegyvereit oly mesteri módon forgatta, hogy érveinek hatása és fensőséges szónoki nyugalma még az ellenséget is lefegyverzi, a mi szíveinkben pedig mélyítette a szeretet forrását az Egyház és haza iránt; tette hívó szavai pedig harsonaként hatoltak lelkünk legrejtettebb mélyéig.

Nemcsak a nagygyűlésen bilineselte le a figyelmet, midőn a pápai jubileum alkalmából díszbeszédet tartott, különösen kiemelve azon eseményeket, melyek igazolják, hogy Őszentsége mily ragaszkodó szeretettel viseltetik a magyar nép iránt, hanem tevékenyen résztvett a többi üléseken is. Különös figyelemmel kísérve a ser-

dülő ifjúság nevelését, élénk érdeklődéssel viseltetett a legényegyesületek működése iránt. A legényegyleti elnökök ülésén való megjelenésével nemcsak súlyt és fényt kölcsönzött, hanem irányt is adott az elnököknek, melyet követniök kell. A legényegyesületek — úgymond — ma, mint ismeretes, nehéz idöket élnek. Am Kolping szelleme, az ifjúság szeretete, meg a vallvetett önzetlen munka még módot fog nyujtani ez egyesületek vezetőinek arra, hogy az áldásos intézmény fényes régi pozícióját visszahódítsák. A népszövetség ülésén pedig a következő megszívlelendő szavakat mondotta a tudós érsek, melyek mindnyájunknak szólnak: «Nem annyira a tagok számára, általában nem annyira a számokra helyezem a fösúlyt, mint a népszövetség erkölesi erejére, erkölesi tartalmára. Ennek három föfeltétele: a szervezetség, a fegyelmezetség és a keresztény szellem. *Szervezetség nélkül oldott kéve vagyunk, fegyelmezetség nélkül gyengék az ellenféllel szemben, keresztény szellem nélkül pedig nincsen velünk Isten áldása.*»

Szónoki eleganciának és a mély tartalomnak; egyházhűségnek és izzó fajszeretetnek valóságos tükre volt gróf *Mailáth József* megnyitöbeszéde. Melyben a nemzeti erő föltételeit fejtegette s finom elmeéllal vetköztette pörére a szociáldemokratákat és igazi értékére szállította a legutöbbitámadásokat, melyek egyházunkat és a pápát érték. Végsö okfejtése, hogy a valóságos ember a legjobb polgár és hazafi.

Ezenkívül a szebbnél-szebb szónoklatok közül nem is tudjuk, melyiket helyezzük előtérbe, úgyszólván mind mesteralkotás volt s bizvást elmondhatjuk, hogy a katolikus nagygyűlések évtizedes munkájának már gyümölcseit is élvezzük, mert az ez évi gyűlések oly mélyen járó tartalmas munkát végeztek, mely minden elfogulatlan embernek elismerését vivja ki. A szónoklatok gyönyörű bokrétájából említsük-e, hogy *Prohászka* püspök a töle megszokott fényes dialektikával úgy magával ragadta a közönsé-

get, hogy az a tapsvihar és zugó eljenzésnél csak azért fegyelmezte a lelkesedés kitérését, hogy ismét hálja aranyházú apostola pünkösdi lelkének lángoló tüzet, mely világosságot gyújt a szívekben, hogy a modernizmus ingoványos, lidércfényes útjain el ne tevedjünk. Vagy mondjuk-e, hogy dr. *Giesswein* Sándor mély szociológiai tudása párosult nagy nevelő szeretetével, midőn «a gyermek védelméről, mint szociális feladatrol» tartott előadást, a közönség feszült figyelme mellett. Nagystilű beszédét így fejezve be: «Ott kell leginkább szeretettel, támogatással jelen lennünk, a hol legnagyobb a szükség. És a szükség a legnagyobb az elhagyott gyermekeknel. Mert a társadalom pszichológiai nyomásánál fogva az elhagyott gyermeket a megvetettek közé sorozza s itt van az ilyen gyermek egész szerencsetlenségének kiinduló pontja. Az elhagyott gyermekek iránti gondoskodásunk azonban tökéletes csak akkor lesz, ha egyszersmind a gyermek lelkére gondolunk, mert csak lelkének és szívének nemesítése mellett neveljük úgy, hogy a hazának és a katolikus vallásnak hasznos polgára legyen. Iparkodjunk tehát az elhagyott gyermekből embert nevelni, Ez a mi egyesületünk feladata. Ez a feladat nagy, fontos és nehéz, mert az elhagyott gyermekek száma nagy. Bár a katolikus társadalom sokféle van igénybe veve, de hiszem, hogy a mi nemes céljainkat is honorálni fogja. Még is van némi eredmény. A pécsi püspök ur kegyes volt rendelkezésünkre bocsájtani egy kastélyt, a hol a gyermekeket elhelyezhetjük. Azzal a kéréssel, hogy a jelenlevők közül mindenki legalább tíz katonát szerez a nemes ügynek, a patronázs egyesületnek az ülést megnyitotta.

Avagy szóljunk-e dr. Mihályffy Ákosnak nagygyűlési beszédéről, melyet a pornografikus irodalomról tartott frenetikus taps mellett, kiemelve: «Ézt a züllést, a pornografia ördögi diadalutját meg kell állítanunk. Hiszem, hogy ebben a munkában számíthatunk mindazok közreműködésére, a kik a magyar nemzetet erőssé és boldoggá akarják tenni. Bennünket katolikusokat oly sokszor vádolnak felekezetiességgel: valahányszor létérdekeinket védelmezzük. Ime, ez nem felekezeti akció: mi most az egész nemzet létérdekeiben akarjuk megmozgatni nemesak a katolikusokat, hanem az egész magyar társadalmat. Kérve-kérem nem katolikus polgártársainkat is, mindazokat, a kik a tiszta erkölcsre még adnak valamit, fogjanak velünk kezét e romboló kár leküzdésére. Hogy társadalmunk megmeneküljön, mintegy újjá szülessék, össze kell fognia minden tényezőnek s iskoláknak, egyházaknak, a komoly sajtónak, a népirodalomnak a kormány által szubvenzionált összes közművelődési intézményeknek. Mert a fejsze már a fa gyökerére tétetett s ha nem fogunk össze mindannyian — jönni fog a pusztulás, a

halál». Azonkívül nem csekély fontosságú kérdést fejtegetett *Erdősi* Károly a kolportággal. E ritka gyakorlati érzékkel bíró férfiú, nagy körültekintéssel és éleslátással világítja meg e tárgyban a legfontosabb gyakorlati kérdéseket.

De ki tudná leírni a szívárvány minden színpompájának, változatának sokféle műancéát? Épp így ki tudná a sok kitűnő szónoknak és tudósnak, mint a milyenek *Andor* György, *Ernst* Sándor, *Tári* Béla, *Szentiványi* Károly, *Dudák* János, *Mázy* Engelbert, *Göresöni* Dénes, *Fischer* Ágost, stb. stb.-nek gondolatait visszatükröztetni ily szűk keretek között? Azért minden kartársunknak, ki tanulni akar, ki lelkesedik a szépért és jóért, ki irányítást akar meríteni a szociális tevékenységhez, böles tanácsot a leg-sürgösebb teendőinkhez, az saját érdekében ne mulassza majd el beszerezni a katolikus nagygyűlésről szóló füzetet. A VIII. katolikus nagygyűlés sok tanulsággal szolgált, reményt és erőt nyújtott egy jobb jövő küzdelméhez, s így most ünnep után álljunk be a munkába nem fagyó lelkesedéssel dolgozva a keresztény Magyarország boldogságáért. *Urbányi József.*

Imádkozás.

«Ami az élő emberben a szív, ami a tudósnak a lélegzés, ami az észnek a tudomány, az a szívnek az ima; ami a fáradtnak a nyugalom, a szomorkodónak az öröm, a szükölködőnek az arany, a betegneő az egészség, a katonának a fegyver, az a léleknek az ima; ami a nap az égen, az a keresztény embernek az ima.»

De imádkozás és imádkozás között nagy lehet a különbség, ahány ember, annyifele az.

Az egyik tenyerébe hajtva arcát, figyelmét lekötve imádkozik, a másik égre vetett szemekkel Istenre gondolva mondja az imát, a harmadik jobbra-balra tekintgetve üres szívvel végzi azt, a legtöbbje pedig kalandozó gondolatokkal, gépies ajkmozgatással imádkozik.

Kevéssre tehető azok száma, akik azon irigylendő ajándékkal bírnak, hogy igazán szívből, ájtatosan, csakis Istenre gondolva tudnak imádkozni.

Hogy miként száll az ima a hívő szívéből a Magasságbeli trónusáig, abban nem kis szerepe van annak, hogy miként lett elvetve a jámbor gyermeki szívbe az a mag, amelyből az imádkozás fakad.

Mint minden hasznosra, jóra, nemesre és szépre, úgy imádkozásra is nevelni és tanítani kell a gyermeket.

Beleoltjuk zsenge lelkébe azt, hogy miképen viselkedjék, beszéljen szüleiével, feljebbvalóival, elüljáróival stb., mennyivel inkább kell őt megismertetni azzal, hogy miképen beszéljen mindnyájunk legfőbb Urával, «Aki mindig velünk van, de mi nem vagyunk mindig Ő vele, — legyünk hát legalább akkor Vele, amikor be-

szélünk Hozzá», — mikor is gondolatunkat csak neki szenteljük, csak Ő lebegjen lelki szemcink előtt, csak Őt dicsérjük, áldjuk és hálálkodjunk neki, de igaz szívből fakadó szavakkal, mert «az ima a szív ügye s nem az ajkaké, az Isten nem figyel az imádkozó szavaira, hanem a szívére».

A kath. tanítónak soha szem elől nem tévesztő célja legyen fokozni azok számát, akik nem gépies ajkpergetéssel, hanem szívből fakadó szavakkal imádkoznak. Ezért már az imádkozás első percétől kezdve következetesen követeljük a gyermektől azt a viselkedést, amit az imádkozás megkíván, értessük meg vele azt a magasztosságot, ami az Istennel való beszélésben nyilvánul.

Miért is, midőn az iskola mindennapi munkájának megkezdése előtt és végzése után Isten segítségét kérjük, illetve neki halát adunk, ne felejtjük a gyermek figyelmét a nem közönséges beszélgetésre felhívni. A legmagasztosabb kötelességről lévén szó, ennek megfelelő hangulatba tereljük a gyermeki lelket; ünnepi esend honoljon a tanítási teremben, kívánjuk meg a tiszteletteljes testtartást, a kezeknek nem tetszésszerű összekulesolását, hanem a szokásos ösztételét, imádkozás alatt a feszületre való tekintetét, hogy az jobban lekösse és más gondolatoktól visszatartsa figyelmét. Kívánjuk a szavaknak lassú, értelmes, hangsúlyos kiejtését, ne tűrjük a hadarást, sok iskolában tapasztalható éktelen, fülsüketítő hanghordozást, mert, mint Szalézi írja: «Egy Miatyánk értelmesen és figyelemmel elmondva többet ér, mint száz sietve, szaporán és elhadarva».

Ne terhessé, hanem kedvessé tegyük a gyermeknek az imádkozást, hogy megszeresse és szívesen végezze azt. Látassuk be vele azt a különbséget, amely az Istennel és az emberrel való beszélgetés között van. Elég legyen *«gyermkek imádkozásuk»* kijelentéssel megértetni velük, hogy most a *mindennapi munka legkedvesebb és legtiszteltetlenebb része következik*.

Ha az imádkoztatásnál így fogunk eljárni, annyira meggyökeresedik az imádkozás ideje alatti viselkedés a gyermek lelkében, hogy öreg napjaiban is csak úgy fog imádkozni, ahogy azt tanulta.

A helyes imádkozás a helyes életet teremti meg. A tanítási év kezdetén szívleljük meg ezen szavakat: tanítsunk helyesen, ájtatosan imádkozni, hogy minél több helyes életű tagja legyen Egyházunknak.

Tiszapalkonya.

Tórnai Andor.

A katolikus iskola védelme.

Az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület rendkívüli közgyűlése.

Nagy érdeklődés között és szép sikerrel folyt le az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület rendkívüli közgyűlése f. hó 15-én az Iparesar-

nokban. Ez volt a fáradságot nem ismerő alkotók legszebb jutalma. A lelkesedésnek ezen első szikrája ne legyen szalmaláng, hanem égő tűzoszlop, melyből az egész ország katolikus iskolaügye majd fényt, melegséget merítsen. Az egész ország katolikus társadalmának hő óhaja volt, hogy legyen egy oly központi szervezetiünk, ahova bizalommal fordulhat az utolsó pusztai iskola is útbaigazításért, segítségért. A katolikus nagygyűlés illusztris szónokai, köztük báró *Hornig* Károly veszprémi püspök, majd a esanádi püspök *Csernoch* János is, sürgették egy katolikus Iskolaegyesület létesítését. Teljesült a közóhaj: van katolikus Iskolaegyesületünk, melynek vezérei gróf *Széchényi* Miklós győri püspök, gróf *Zichy* János v. b. t. t., *Giesswein* Sándor dr., lovag *Ember* Károly, Mihályfi Akos dr. és Dudek János dr. A kath. társadalomnak elég garancia lehet e díszes névsor, hogy az Iskolaegyesület ezen kögyűléssel egy szép jövőnek útjára lépett. Most már a katolikus társadalmon, a főtiszt. papság és tanítószágon a sor, hogy odaadó lelkedéssel támogassa vezérkarát.

Mintegy ötszáz főnyi közönség sorában ott láttuk: Ságmüller József, Schláger Árpád esperes, tanfelügyelőket, Kada Mihály szentszéki tanácsost, Guzsvenitz Vilmost, dr. Zsembery Istvánt, dr. Hindy Zoltánt, Bertalan Vincét, Ekker Antalt, lovag Almásy Jenőt, Szentiványi Károlyt, Győrffy János főv. ig., dr. Holma Istvánt, Bence Jánost, Prágai Irmát stb. Az ülés jegyzőkönyvét Urbányi József vezette.

A közgyűlésről szóló részletes tudósítást itt közöljük:

Dr. *Giesswein* Sándor jelenésében beszámolt arról, hogy az országos magyar katolikus iskolaegyesületnek ez az első közgyűlése, mellyel élelert ad magáról. Utal az egyesület nagy feadataira. A múlt század nagy lelkesedéssel karolta fel az iskolaügyet, amit a múltban az egyház kizárólagosan tett az iskolák ügyében, annak kapcsán kezdtek újabban sokan azt vallani, hogy az iskolai nevelés csak az állam kötelessége. Az az irányzat is jelentkezett, hogy az iskola csak ismeretek terjesztésére szolgál, holott, amennyire kétségtelen, hogy tanítani kell a népet, épp úgy bizonyos, hogy az ismeretek magukban nem elegendők. Mivelni kell a szívet is, mert szív nélkül a tudomány rosszra is használható. A dinamittal is lehet sziklátat repeszteni, de lehet gyilkolni is. Így merült fel az etikai nevelés szükségére, melynek tárgyában legközelebb kongresszus is lesz Londonban. Ez azonban csak az első lépés. Nemcsak erkölcs, hanem vallás szükséges a helyes neveléshez. Az erkölcs a vallástól elvonatkoztatva lehet szép de alapja nincs. Nekünk ezért alapelvünk az etikai, erkölcsi nevelés mellett a vallási nevelést megvalósítani. A vallásos nevelésnek át kell hania minden tantárgyat. Vallás-erkölcsi nevelés keresztény katolikus alapon, ez a magyar katolikus iskolaegyesület feladata. Ennek teljesítésére kell anyagi erőket teremtenünk, iskolákat alapi-

tanunk közös mozgalomba vinnünk az egész katolikus magyar társadalmat. Mindenki, aki az egyesületnek tagjává válik, kettős célt támogat: kivészi részét az egyesület működéséből s támogatja a magyar katolikus iskolák fejlődését.

Eddig csendesen működünk, az alapokat építettük s ebben a nagy munkában az oroszlanrész lovag Ember Károly ügyvezető-igazgatót illeti, ki betegsége miatt nem jöhetett el s ezért táviratilag üdvözlö a közgyűlés. Munkánk most betetőzés előtt áll: lelkes magyar férfiak vállalkoztak egyesületünk vezetésére, gróf *Szechenyi* Miklós győri püspök és gróf *Zichy* János, mindketten a katolikus közélet kiválóságai. Kérem a közgyűlést, fogadja köszönettel vállalkozásukat. A gyűlést megnyitom.

A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel választotta elnökévé gróf *Szechenyi* Miklós püspököt és gróf *Zichy* Jánost. Ezután gróf *Szechenyi* Miklós mondta el következő elnöki beszédét:

Miért van szükségünk az Iskolaegyesületre.

Gróf Szechenyi Miklós püspök beszéde.

Mélyen tisztelt Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület! Amikor az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület elnöki tisztjét készségesen elvállalom, erre két ok indít: Elsősorban a katolikus iskolaegyesületnek nemes, magasztos, egyházunk és hazánk legvitalisabb érdekeivel azonos célja és feladata, másodsor pedig azon reámnézve kedvező körülmény, hogy a katolikus iskolaegyesülettől megvalósításra maga elé tűzött számos és nehéz törekvéseket püspöki szélem elfoglalásának első ideje óta a mai napig erőmhez képest iparkodtam egyházmegyéim kormányzatába bevinni és életbeléptetni.

Eppen ez a két ok arra is késztet, hogy megnyitó beszédemben a katolikus iskolaegyesület legtöbb tárgyaként előttünk álló *katolikus iskolánál*, s a katolikus iskolaügy *előbbreviteleről* és köteles támogatásáról elmondjam az idő kimérségéig képest néhány gondolatomat.

Mélyen tisztelt országos katolikus magyar Iskolaegyesület!

Mindnyájunk előtt világosan áll a tétel és szeminkkel látjuk, hogy egyházunknak, de keresztény magyar hazánknak jövője is legnagyobb részben az iskolának tanítási és nevelési irányán fordul meg: iskoláink sorsa pedig azon, hogy hitünk és egyházunk kifogyhatatlan erejét e lélekbejáró ügy, az iskola érdekében, tudjuk-e érvényesíteni és kitartóan működésbe hozni. Erre nézve viszont az első szükség, hogy a magunk között szunnyadó erőket ébresszük és munkába állítsuk.

Erőgyűjtésre és annak egységes kihasználására multhatatlanul szükségünk van, hogy katolikus iskoláinkat eddigi virágzásuk fokán fenntartani és tovább fejleszteni képesek legyünk. Ezen törekvéseinket — ha időlegesen és szórványosan is — kettős válság fenyegeti. Az egyik kívülről álló azon ellenséges felfogás, mely az oktatás állami monopóliumát hirdeti és így katolikus iskoláink katolikus jelle-

gét támadja meg, a másik azon nehézségek sorozata, mely iskoláink fejlesztésénél sajnos oly gyakorta mutatkoznak: az egyes iskolafentartók anyagi elégtelensége, szegénysége.

A küzdelem, mely azon fontos kérdés körül forog: vajjon az oktatásügy az állam kizárólagos joga és feladata-e, vagy résztvehetnek ezen kulturális munkában egyenlő joggal, de mégis az állam felügyeleti jogának épségben tartása mellett mások is, nem mai keletű. Felállították eddig nem egy országban az oktatás állami monopóliumát, elszakítva az iskolát az egyház minden befolyásától. Amíg azonban az állam a megfelelő tudást, pedagógiai reátermettséget és a szervező erőt, mely egyedül képes az oktatásra, szintén nem tudja monopolizálni — és ez lehetetlen is — s a legjobb nevelő tehetségeket munkája köréből kizárja, mindaddig a kizárólagos állami oktatás a természetigba ütközik s az alapvető szellemi munkának csak kárával járhat.

Sajgó szívvel nézzük a francia állapotokat, hol az egyház közreműködését az iskolából teljesen kizárták s meg fogjuk látni, vajjon több lesz-e ott ezentúl a polgári szabadság, békés és testvéries egyetértésben és egyenlőségben élnek-e polgárai, a családi erények felvirágoznak-e, önzetlen és szeplőtelen jellemű férfiak gyarapodnak-e? Egyről hallottunk eddig már, hogy az erények egyik legtisztéletreméltóbbikát: a haza iránt való szeretetet éppen az új irányú francia iskolákban iparkodnak az új nemzedékből kiirtani.

Az így nagyobb gyűléssel, mint tudással installált kizárólagosan állami iskola vajjon valóban állami iskola-e? Nem! Az ilyen vezetők meg nem állanak az állami szervezetenél, hanem az évről-évre váltakozó frakciók kezébe jut ezen fenséges ügy. Évről-évre ingadozik az iskola belélete, mert minden hatalomra jutó párt a saját képére és hasonlatosságára iparkodik azt átalakítani.

Mind ezen törekvésekkel szemben ismételjük szent Pál apostol szavait: «Senki más alapot nem tehet, mint aminőt a mi Urunk Jézus Krisztus lerakott» És hol mondotta ezt szent Pál? Athénben, az ó kori pogány kultúra és civilizáció székhelyén, egy ma is bémult tudós világ középpontján. Ma az újabb civilizáció e székhelyén sem mondhatunk mást. Mert ha az anyagi fellendüléssel s az emberi értelem ismereteinek fejlesztésével a vallásos és erkölcsös életképesség nem halad egy fokon, úgy a társadalom minden külső fényes sikereinek dacára is megdől, s erkölcsi bukás felé siet. Világos és kézzel fogható, hogy a vallásosság aláhanyatlásával meglazul az újabb nemzedékben az erkölcsi erő, a lélek ellenállása megtögyarkozik, emancipálódik és uralomra kerül a test minden kívánságával. Ez a társadalom végromlásának a kezdete, de a vége is.

A népek ingadozást mutathatnak, tévedhetnek, de a keresztény nevelés visszahozza őket a helyes alapra; balandókká akkor válnak a nemzetek, amikor a keresztény vallásban levő életerőt elutasítják maguktól.

Eppen azért Magyarországon, hol az erkölcsi erők gyűjtésére, ezek zavartalan együttes munkásságára

nagyobb szükség van, mint bárhol a világon, vallásos iskolákra van szükségünk, Katholikus iskolánk ott állott a magyar államot megalapító első és szent királyunk oldalán, nemzeti kialakulásunk bölcsőjénél s évszázadokon át egyedül oktatta és nevelte a magyart, a szellemi és lelki nagykorúságra.

Nincs okunk oly intézmény jogosultságát bizonyítgatnunk, mely a magyar királyságnak, ennek kezdetétől kilencszáz esztendőn át integráns része volt és meggyőződésünk szerint ma is az. Közoktatásunk fenkölt lelkü első képviselője és vezetője az ősi magyar társadalomnak és népünknek felfogását tolmácsolta, amidőn ismételtel kijelentette és nyilván hirdette, hogy a vallásos iskolák fennállását nemzeti érdeknek, a nemzeti szabadság védelmének és követelményének tartja. Nemzetünk gerince, a magyar nép óhatja, kívánja, követeli a katolikus iskolát, soha ellene állást nem foglalt, ellene nem nyilatkozott.

Katholikus iskoláink ellenei vagy olyanok, kiket a rosszul értelmezett, s alkalmazásában veszedelmet rejtő sovinizmus izgat, a másik rész pedig destruktív elemekből verődik össze. Az első katolikus iskoláink nemzetfentartó missióját meg nem vizsgálták, az utóbbiak ereje pedig a mi gyengeségünkben gyökeredzik.

Miért mondom el mindezeket, mélyen tisztelt Országos Magyar Katolikus Iskolaegyesülete. El kellett mondanom, mert ha katolikus iskoláink ügyét előbbre akarjuk vinni, ha a katolikus társadalmat támogatásra megnyerni és eszelekvésre bírni szándékozunk, fogalomzavar és jelszavak ezen korszakában még mindig és mindenekelőtt szükséges katolikus iskoláink igaz természetének, pótolhatatlan missiójának a megismertetése, mert katolikus iskoláink is elmondhatják az édes Údvözítőnek apostolaihoz intézett bánatos szavait: «Ennyi ideig vagyok közöttetek, és még nem ismertek engem!» (Sz. János 14, 9.)

Az országos katolikus magyar iskola-egyesületnek katolikus iskoláink fentartása mellett második főcélja az iskolák segélyezése.

Ha valahol, itt elmondhatjuk, hogy a jog és kötelesség korrelatív fogalmak; ha jogunk van katolikus iskoláinkhoz, éppen annyira kötelességünk is azok érdekében minden áldozatot meghoznunk.

A napról-napra szaporodó új tantermek felépítése, új tanítói állások szervezése, iskoláink törvényszerű belső berendezése sok helyen oly kiadásokat rónak hűveinkre, mely nem áll arányban azoknak őszinte lelkesedésével és áldozatkészségével a szent ügy iránt. Már pedig, ha az iskola a templom előcsarnoka, nem nézhetjük közömbösen, nem tűrhetjük, hogy az előcsarnok bedőljön, elzárja a templomot a hűvek előtt. Nem szabad magunkra vennünk azt a felelősséget, hogy iskoláinkat nem a hitbeli közönység, hanem az anyagiak elégtelensége miatt veszítsük el.

A hűveknek látniok és tapasztalniok kell, hogy van gondoskodó, gyámolító kéz, mely nehéz küzdelemben nem hagyja magukra őket. Ha azt vennék észre, hogy jóakaratu, de ily esetekben nem sok

értékű buzditáson kívül mit sem kapnak, elerőtlenednek s másut keresnek védelmet és pártfogást.

Igaz, hogy a segélyezés dolgában eddig is sok történt. Főpapjaink adományai, egyesek mind sürűbbé váló alapítványai, buzgó főuraink példás és nagylelkű támogatása eddig sem hiányzott. Hiányzott azonban a katolikus társadalom széles rétegeiben azt a tudat, hogy katolikus iskoláink anyagi támogatása mindnyájunknak, egytől egyig lelkiismeretbeli és vallásos kötelességünk.

Most, amikor Magyarország minden főpásztorának az iskolaügy képezi állandó és legfontosabb gondozása tárgyát, midőn katolikus iskolaügyünk az egyházmegyei tanfelügyelők és katolikus közoktatásügyi tanács révén kiépült, itt volt az ideje, hogy a Katolikus Iskolaegyesület is megalakuljon és iskoláink segélyezését az egész vonalon egységes szervezettel a kezébe vegye. Iskoláink segélyezése lesz ezen egyesületünk munkásságának próbaköve; itt válik el, van-e elég erőnk arra, hogy az alapszabályok holt betűjébe életet, áldást — osztó életet — vigyünk be. Csüggedésre — a nemes példák után — nincs okunk; dolgozni erőt eleget adott a jó Isten, kinek áldását kérem az új egyesület első lépésére, a további — reméljük — győzedelmes munkájára.

Viharos lelkesedés fogadta a szép elnöki enunciaciókat.

Az Iskolaegyesület működése.

Ember Károly ügyvezető igazgató jelentését felolvasta Panajott Miksa számszéki tanácsos.

Méltóságos és főtisztelendő gróf, Püspök ur!
Mélyen tisztelt rendkívüli közgyűlés!

Az Országos Katolikus Iskolaegyesület rövid egyéves működésre tekinthet vissza. Sok lelkes buzditás, annak feltűnő hangoztatása, hogy mennyire hasznos, szükséges volna az egyesület megalakítása, hogy legyen egy társadalmi szervezet, amely összevise a keresztény és magyar nemzeti szellemtől áthatott és vezetett nevelés lelkes szószólóit és barátait e jelszó alatt: *Megvédeni és fejleszteni a katolikus magyar iskolát.*

Ime, ily előzmények és szölamok után bontott zászlót egyesületünk.

S ezek az előzmények jogot adnak és jogos reményt táplálnak szívünkben arra, hogy a kibontott zászló alatt, amelyet a mai napon gróf Széchenyi Miklós győri püspök elnök bölcs vezetése alatt lobogtathatunk, gyülekezni fog a Nagyméltóságú magyar katolikus főpapság, úgy mint a világi főurak és az egész katolikus magyar társadalom, akik társadalmunk sokféle bajait látva a Religió alapján nyugvó köznevelésben ismerik fel őszintén és igazán a jobb jövő zálogát.

Évtizedek óta hangzott tehát már a reményt adó vélemény: meg kell alakítani a katolikus magyar iskolaegyesületet.

Ma már megvan, régen megalakult. A szózat is elhangzott a nagy Széchenyi nevet viselő főpásztor ajkán.

ról: Katholikus magyar társadalom: szívedhez szólok, jöjjetek, vegyetek részt a munkában, mert ez az egyesület a tettekben, a cselekvésekben nyilatkozó lelkesedésetől él s ezért esd. Föl a munkára. Akiben van keresztény hit és hazaszeretet, az idesereglik, hogy a keresztény magyar kultúra oltárán áldozzék.

A munkához nemes buzdító példát ad ügyvezető igazgatóságunk, névszerint: Dr. Giesswein Sándor elnökségi-tag, dr. Dudek János, dr. Mihályfi Akos egyetemi tanárok, Ember Károly ügyvezető igazgató, Geregy József tükár, Panajott Miksa pénztárnok, Grosszsigmond Antal ellenőr, Urbányi József jegyző.

A szervezkedéssel járó sokféle gond és nehézség nem riasztja vissza a munkától a testületet. Gyűlésezik, Zajtalanul tanácskozik és mindennap egy-egy biztos lépéssel halad előre ideáinak megvalósításához.

Felirásokat bocsátott szíjjel, adakozásra hívta fel a társadalmot. A siker nem valami sok, de a Szentírás szavainak tanácsát követjük «Zörgessetek és megnyitának, kérjétek és megadatik».

Igen! csüggedni nem fogunk és nem akarunk.

Megalapította igazgatóságunk és szervezte az Országos Katholikus Magyar Iskolaegyesület központi és leosztásokat közvetítő irodát. Ettől az intézménytől már sokat várunk. A szervezet szilárdul van szervezve, munkája azonban ismét lelkes, tetterre kész egyházi és világi hívők támogatását várja. Ez sok esetben indokolatlanul késik, avagy ellentétes irányban észlelhető. De ez sem csüggeszt. Ügyünk szent célunk nemes. Védünk az Ur Jézus áldása s így szilárd akaratú győzedelmeskedni fogunk, győzedelmeskednünk kell minden közöny és ellenáramlattal szemben.

A pénztáros jelentése és javaslata meggyőzi a mélyen tisztelt közgyűlést arról, hogy mennyit gyűjtöttünk egy év alatt és a begyűlt összeget — ha bár kevés is — ami fölött rendelkezünk, milyen célokra, mily összegben óhajtuk fordítani.

Szorgalmazunk iskolákat, hogy azokat megtartsuk hitvallásos iskoláknak.

Adunk segélyt felszerelésekre, hogy a katolikus iskolákat tökéletesebbé tegyük.

Jutalmazzuk a nevelés egy-két érdemes munkását, hogy ezzel is buzdítsuk a katolikus nevelés munkásait a lelkiismeretes keresztény tanításhoz méltó hivatásszeretetre.

Ezzel zárom jelentésemet azzal a kéréssel, hogy védőelnökünk áldását halgassa meg az Ur!

A közgyűlés ellenvetés nélkül hozzájárult a jelentéshez. *Giesswein Sándor* köszönetét fejezte ki *Ember Károlynak* lelkes működéséért. Ezután *Panajott Miksa* számszerű tanácsos javaslatára elhatározta a közgyűlés, hogy az egyesület eddigi jövedelmeiből 562 koronát fordít iskolák segélyezésére, 400 koronát oly tanítók jutalmazására, kik a magyarosodás terén s a katolikus ifjúsági egyesületek körül érdemeket szereztek. A tárgyhöz *Bertalan Vince* és dr. *Zsemberg István* szoltak. *Dr. Balits Lajos* győri apát-kanonokot, egyházmegyei főtanfelügyelőt kérte fel ezután az elnök előadása megtartására.

A kath. ifjúsági egyesületekről.

Dr. Balits Lajos kanonok főtanfelügyelő beszéde.

Azon nem csekély számú s nagyfontosságú feladatoknak, melyek megvalósítását az Országos Katholikus Magyar Iskolaegyesület céljával tűzte, mind-egyikével igen érdemes behatóan foglalkoznunk, s amikor most ezek közül tárgyamul az ifjúsági egyesületeket választottam, tettem ezt azért, mert az ifjúsági egyesületek terjesztésének szükségessége már egymagában is mutatja az Országos Katholikus Magyar Iskolaegyesület nagy misszióját: másrésről az ifjúsági egyesületekről való tárgyalásunk mélysegesen bevilágítja néptanítási és nevelési komoly és lélekbejáró teendőink sorozatát.

Még egy harmadik ok is indított arra, hogy az ifjúsági egyesületeket tegyem mai megbeszélésünk tárgyává. Az 1906. év végén — mint ezt a tanügyi kormány «Magyarország közoktatásügye» című legutóbb kiadott hivatalos jelentésében állítja — 572 ifjúsági egyesület működött hazánkban: ezek közül 421 állami elemi iskolával kapcsolatos, 151 pedig telekezetivel. Ezen számok nemcsak beszélnék, hanem — úgy érzem — vádolnak is.

Mi az ifjúsági egyesület? Mi a célja? Az ifjúsági egyesület célja a népoktatás valódi, az életre ható, magyar hazafias irányú munkásságának betetőzése, az iskolai ismeretek megértelése és a valóság erkölcsi alapon nyugvó cselekvési irány meg- szabása.

Kik a tagjai?

Minden feddhetetlen előéletű katolikus vallású ifju, ki iskolakötelezettségének eleget tett. Miről van tehát szó? Arról, hogy a népiskolából kimaradt ifjúságot rendszeresen oktassuk és neveljük mindaddig, amíg a házassággal vagy éveinek számával a férfikorba nem jut.

Nagyobb városokban, ahol a minden oldalról előrenyomuló veszedelem erre már korábban megtanított és kényszerített bennünket, az ifjúság továbbképzéséről gondoskodtunk a katolikus tanoncokat védő egyesületekkel, legényegyesületekkel, a különféle középiskolákban az oskolázást kiegészítő kongregációkkal: — most egy lépéssel tovább, *előbbre kell mennünk s nevelésre kell vennünk Magyarországon kisebb városi és összes falusi katolikus ifjúságát.*

Mielőtt ezen olyan egyszerűnek látszó tétel megvilágításához fognék, megjegyzem, hogy az ifjúsági egyesületek megalakításának módjával, azok képező- és tananyagának részletes felsorolásával nem foglalkozom, mert ezt, mint technikai részt egyébként is ismertebbnek és az Iskolaegyesület belügyének kell tekintenem; hanem e rendkívüli közgyűlés szélesebb körű jellegének inkább megteleően: vázolni akarom népnevelésünk mai állapotát, az iskolából kimaradt ifjúságunk lelki szegénységét; reámutatok azon okokra, melyek az ifjúsági egyesületek megalakítását sürgetik s ezen okokat oly módon és célból választom meg, hogy azok egyttal az ifjúság nevelésében követendő elvek és szempontokra nézve utmutatásul is szolgáljanak.

(Folytatjuk.)

A kath. népiskolák új tankönyve a magyar beszéd tanításához.

Az 1907. évi XXVII. törvények 19. és 20. §-ai rendelkeznek a magyar beszéd tanítását illetőleg a nem magyar tanítási nyelvű iskolákban. Már az 1879. évi törvény is előírta a magyar beszéd kötelező oktatását, de e tekintetben oly határozottan és körülmenyesen nem intézkedik, mint az 1907. évi.

Katholikus iskoláink eddig is nagy buzgalmat fejtettek ki a magyar beszéd tanításának fontos munkájában. Pap és tanító lelkes buzgalma igen sok községben tette a nép nyelvét az édes nemzeti nyelvet és akárhány községet visszamagyarosított a templom és az iskola; azonban ezt a nemes missziót ma már öntudatosabban és rendszeresebben hajtja végre a törvény és a hozzáfűzött utasítás. Épségben hagyja ugyan az 1868 XXXVIII. t.-cikkben biztosított autonóm jogait a hitvallásos iskolák főhatóságának, de a magyar beszéd tanításának ellenőrzését és irányítását hatványozott mértékben fokozza, sőt e tekintetben az egyházak által kiadott tantervet és ehhez írt olvasó- és tankönyveket állami szempontból, de *csak hazafias szempontból*, jóváhagyási jogon felül is bírálhatja.

Katholikus iskoláink keresztény szellemét megerősíteni a legtisztább hazafias buzgalom mellett is elsődrendű feladata mindazon tényezőknek, kiknek ez hivatásukból kifolyólag nemcsak lelkiismeretbeli kötelességük, hanem át vannak adva annak az örök elvnek igazságától, hogy az *igazi és megbízható hazafiság csak a hit forrásából fakad, abból táplálkozik és erősödik.*

Katholikus nem magyar tanítási nyelvű iskoláinknak tehát sürgősen oly tankönyvet kellett szerkeszteni és kiadni, amely a sokféle külső díszrel kiállított, és ajánlatossá tett, de nem pozitív katolikus keresztény szellemű új nemű tankönyveket és olvasókönyveket kizárja a katolikus nem magyar tanítási nyelvű iskolákból és amellett didaktikai és egyéb pedagógiai szempontokból is teljesen a cél szolgáltatásban állva felveszi azokkal a versenyt.

Elismerés és hála illeti e tekintetben a Szent-István-Társulatot. A Társulat az egyház és a haza érdekeit egyaránt szolgálta akkor, midőn az 1907. évi törvény életbeléptetésével azonnal gondoskodott arról, hogy már az 1908/9. tanévre katolikus nem magyar tanítási nyelvű iskoláink egy oly **Olvasó és Tankönyvhöz jussanak**, amelyből a német, tót, román, szerb, horvát stb. anyanyelvű tanuló egyformán tanulhassa a törvény intencióinak megfelelő módon a magyar beszédet.

Igy jutott már most, az 1908/9. tanév kezdetén a tankönyvpiaera a Szent-István-Társulat kiadásában a **Magyar beszéd és nyelvtanítás Olvasó és Tankönyve** a nem magyar tanítási nyelvű osztott és osztatlan kath. iskolák számára című tankönyv I. Rész I—II. oszt.; II. Rész III. oszt. és III. Rész IV. oszt. számára. (A IV. Rész az V—VI. oszt. számára a jövő tanévben jelenik meg.)

E tankönyveket a Szent-István-Társulat, Ember Károly, Margitai József és Miholicska János kiváló tanferliakkal írta meg, akik a magyar beszéd tanítását nem csak elméleti kérdéseiben ismerik, hanem a beszédtanítás módszerét gyakorlatilag is kipróbálták.

Az *Olvasó- és Tankönyv* szigorúan a nem magyar tanítási nyelvű iskolák tantervéhez ragaszkodik. Az úgy

nevezett direkt módszert követi, vagyis nem nyelvtanítás, hanem *tényleg a beszéd és nyelvtanítás* céljait szolgálja.

A könyv I. évfolyama a második osztálynak szól, miután a könyvek szerkesztésében azon didaktikai alapelv vezérelte szerzőket, hogy *a könnyebből haladjunk a nehezebbre*. Ebből a szempontból kiindulva, az első osztályban az anyanyelvi írás-olvasást tartják elsősorban átveendőnek. Az első osztályban megtanul a tanuló anyanyelven írni és olvasni, a magyar beszélgetésekből pedig az *Olvasó- és Tankönyvnek* első évfolyamában az első osztály részére kijelölt magyar beszélgetési anyagot. Ezen magyar beszélgetések alapján az első osztályos tanuló a magyar beszélgetések körében annyira halad, hogy a második osztályban a magyar írás-olvasást könnyen és gyorsabb menetben fogja megtanulni, miután az írás-olvasás technikai nehézségein már túlhaladt. Gondjuk volt szerzőknek arra is, hogy könyvüket olyan iskolákban is használhassák, amelyekben eddig a magyar írás-olvasást már az első osztályban megkezdették. Evegből, hogy ezekben visszaesés ne legyen, az első évfolyam valamivel bővebb, hogy anyaga az I. és II. osztályt is kielégítse. Természetes dolog, hogy miután tanterv szerint az első évfolyamot a második osztálynak szánták, a magyar írás-olvasásban valamivel gyorsabban halad, több betű ismertetését egyszerre végzi. De ezen körülmény nem okoz neheztséget akkor sem, ha az első évfolyamot már az első osztályban használják, mivel a betűismertetést és gyakorlást annak kezdő fokán úgy sem az abc-könyv nyomán, hanem az írott betűkkel az iskolai táblán eszközli a tanító és csak ezután tér át a könyvre. Így tehát az első évfolyam úgy az első, mint a második osztályban használható. Ha a magyar írás-olvasást az első osztályban vesszük, akkor az anyanyelvi írás-olvasás a második osztályba esik és akkor a magyar beszélgetések második része (II. osztály) és az olvasmányok a költeményekkel elég anyagot nyújtanak a magyar beszélgetések és magyar olvasás gyakorlására.

Igy elegendi ki a tankönyv a különböző kívánalmakat, anélkül, hogy a kezikönyv zavarná a tanítót az ő egyéni szabad mozgásában.

A magyar nyelv tanításánál a tankönyv a magyar beszélgetéseknél a *direkt* (közvetlen) módszert alkalmazza, mint egyedül *természetes* eljárást a beszéd tanításánál. A direkt, közvetlen nyelvtanítási eljárás alapja a *szemlélés*. Magyarul beszélgetve, beszédünket érzékelve, tanítja nemzeti nyelvünket. Nem szavaknak gepies beemlézése, fordítgatás, a tudnivalóknak száraz betanulásával tanítja a magyar nyelvet, beszédet, hanem *önállóan*, a lehetőleg tárgy cselekvő *szemléléssel* egybekötött egyszerű, gyakorlatias beszélgetéssel. A magyar beszélgetések anyagának feldolgozása után, a magyar beszélgetés súlypontja az olvasmányok tárgyalására esik. Hogy az olvasmányok tárgyalását megkönnyítse és a megértést elősegítse, nagy gondot fordít arra, hogy az olvasmányokat a lehető legegyszerűbb nyelvezetben és kidolgozásban adja. Ugyanez vezette szerzőket a költemények kiválasztásánál is. A magyar beszélgetésekbe az *Olvasó-Tankönyv* a számolást is bevonja.

A *nyelvyakorlati* részben nem a nyelvtani ismereteket közli, hanem a *helyesírás* első alapjainak megvetésére törekszik. A magyar hangoknak éles megkülönböztetésére, a szavak és mondatok alak és jelentéseinek fölismerésére gyakorlati példákon alapuló szemléléssel vezetik a tanulókat. Igen nagy érdeklél választották meg szerzők a dalokat, melyekhez

köttaszöveget is esatolnak. Ugyanily didaktikai és metodikai elvek ervenyesülnek a II. és III. részben is, azzal a különbséggel, hogy a III. osztály földrajzi anyagát a II. rész, a IV. osztály földrajzi anyagát a III. rész teljesen földolgozza. Szóval az Olvasó- és Tankönyv tekintetel van az 1907. évi törvény 20. §-ának azon rendelkezésére is, hogy a nem magyar tanítási nyelvű népiskolákban mely tárgyak tanítandók magyar nyelven, hogy ily módon a földrajz, történelem, alkotmánytan és egyéb tárgyakhoz külön-külön könyvek beszerzése fölöslegessé váljon s ezáltal a szülők tankönyvbéserzési gondjait is csökkentse. A nem magyar tanítási nyelvű kath. iskolák tanítói tehát csak ezt az egy *Olvasó- és Tankönyvet* kell, hogy beszerzezzék a hittani könyveken kívül és akadálytalanul folytathatja a tanítást.

Az Olvasó- és Tankönyv szelleme szigorúan keresztény, s hazafias szempontból a nemzeti érzést és egyetértettség szellemét öntudatosan pláncolja be a gyermekek szívébe. Nyelvezete tiszta, világos és magyáros. A beszélgetések anyagának földolgozásában meg ritka paedagogiai érzékkel alkalmazkodniak szerzők a nem magyar anyanyelvű tanuló fokozatosan fejlődő beszédképességéhez.

Bátran mondhatják a hivatalos bírálókkal együtt, hogy e könyveknek már évtizedekkel előbb meg kellett volna jelenniük. Díszet és elismerés illeti érte úgy a kiadó Szent-István-Társulatot, mint az érdekes szerzőket, akik nemes ambícióval írták meg e szükséges és vágya-várt tankönyvet. Ne legyen e hazában nem magyar tanítási nyelvű kath. népiskola, amely nem ezeket az *Olvasó- és Tankönyveket* használna.

Bereczkés úrból mutatópéldányt küld a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala Budapest, VIII., Szekkerstr. a. 28.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A széplaki tankerület szeptember 24-én tartja gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki meghívó. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének és a rávonatkozó felfelügyelői leiratnak felolvasása. 3. *Böszé István* gyák. előadása. 4. *Tamáty István* elméleti előadása. 5. Indítványok. 6. Folyó ügyek. 7. Elnöki zárás.

Meghívó. A polgári róm. kath. alesperesi kerület tanítói köre évi rendes gyűlését f. hó 17-én Polgáron tartja, melyre a kerület lelkeszei, mint vendégek, a tanítók, mint a kör rendes tagjai tisztelettel meghívotnak. A tárgysorozat főbb pontjai: D. e. 9 órakor szentmise «*Veni Sanctus*»-val. *Gallé Gizella* tanítónő értekezése. «*Hogyan lehet már a népiskolában a hazaszeretetet fejleszteni?*» *Braundsz Jenő* tanítása, illetve előadása a «*Kezi munka oktatásról a népiskolában*». *Frank Károly* alesperes.

Meghívó. A «*balasagyarmat vidéki róm. kath. népnevelők egyesületének Szécsényi köre*» körgyűlését f. évi szeptember hó 24-én d. e. Szécsényben a róm. kath. iskolában az alábbi tárgysorozattal tartja meg, melyre úgy a kör t. tagjai, valamint a tanúgy barátai tisztelettel meghívotnak. A tárgysorozat főbb pontjai: Fél 10 órakor ünnepélyes szentmise X. Pius pápa Öszentsége aranymiseje alkalmára. Diszkörgyűlés, mely alkalommal *Kapás József* körelnök a diszkörgyűlést ünnepélyesen megnyitja. *Polák István* kör. tanfelügyelő úr X. Pius pápa Öszentségéről tart ünnepélyes beszédet. Szavaltat, X. Pius pápa Öszentségéről; tartja: *Tabacsó József* úr. Pápai himnusz elénekése. *Körgyűlés*. Körelnök a körgyűlést megnyitja. Körelnök felolvasást tart. A gyakorlati tanítás megtartása. Kijelölendő tételek a jövő évi gyakorlati tanításra. *Kölcsey* himnusz elénekése. *Kapás József* körelnök.

Meghívó. A «*Sopronvidéki róm. kath. Néptanítóegyesület*»-nek f. évi szeptember hó 24-én (csütörtökön) Szabadbárádon tartandó rendes körgyűlésére. A gyűlés főbb tárgyai: 9 órakor: Szentmise. Gyakorlati tanítás, tartja *Balogh János*, kántortanító. (A pályadíjnyertes olvassmánytárgyalás bemutatása. A tanítás megbeszélése. *Halmos Alajos* tanító értekezése az énektanításról. A sopronkeresztúri kör indítványa a mindennapi *tankötelezettség meghosszabbítása és az ismétlőiskola beszüntetése tárgyában*. Sopron, 1908. évi szeptember hó 11-én. *Madarassy Antal*, elnök. *Káth József*, főjegyző.

IRODALOM.

A Szent-István-Társulatnak az 1908-9. iskolaévre érvényes hivatalos tankönyvjegyzéke kívánatra ingyen és bérmentve haladéktalanul megküldetik. Tartalmazza az elemi és felsőbb nép- és polgári iskolák, tanítóképzők és egyéb oktatási intézetek használatára egyházhathóságilag és miniszterileg is engedélyezett tankönyveket és tanszereket.

A Tanítók Évkönyvének méltatása. A *Katholikus Középiskolai Tanárégyesület* folyóiratában: a *Magyar Középiskola* szeptemberi számában az egyik szerkesztő, *Prónai Antal dr.*, budapesti kegyesrendi tanár ismerteti eme, a tanúgyi körökben egy csapásra kedvelté és népszerűvé vált művet. A tudós professzor és író így nyilatkozik az évkönyvről: «*A Szent-István-Társulattal szemben nem egyszer felhangzik a vád, hogy nem elég eleven s hogy míg más élelmes kiadók ügyesen reklámozott kiadványokkal elárasztják a közönséget, a Szent-István-Társulat lassúsága miatt elmarad ezek mögött. Nos, ezt a véleményt igen szemléltető módon megcáfolja a Társulat legújabb kiadványa, a Tanítók Évkönyve is: amellet, hogy igazán nagyon ügyesen van összeállítva a tartalma, a kiadó gondoskodott arról is, hogy az olvasó bő értesülést szerezzen a Társulat sokoldalú, eleven, nagyszabású működéséről, mely újabban mind szélesebb területen, mind fokozottabb erővel folyik. Kiadványairól gazdag képet nyújt még pedig azon a helyen, ahol a legmegfelelőbb. A népnevelés igazán hatalmas faktoraképpen tűnik fel ennek a könyvecskének átlapozgatása után. A Tanítók Évkönyvének összeállítója, *Wohlmuth Ernő* igen praktikus érzékű szerkesztőnek mutatja be magát: semmi sem kerüli el figyelmét, ami a tanítóvilágot csak érdekelheti, elméleti kérdések és gyakorlati utasítások egyformában helyet találnak az Évkönyvben. Minden ízében modern, anélkül, hogy a modernség túlzásaiból csak valami is megerzenék rajta. Különös gondja van, hogy népnevelőink figyelmét felhívja a szociális nevelésre. E kérdésekről maguk a zászlóvivők szólnak a tanítókhöz: *Prohászka Ottokártól* (Keresztény szocializmus), *Gieswein Sándortól* (Szociális nevelés) rövid de rendkívül tanulságos és magvas cikkeket közöl a szerkesztő. A mindig fürge és mindig talpraesett *Görcsöni**

Dénestől két cikket is találunk: (A tanítók és a szabadtanítás, katolikus népszövetség). Alapos és gyakorlati cikkek foglalkoznak az iskolai és a népkönyvtárak ügyével (*Wohlmuthól*), az ifjúsági színelőadásokkal (a hivatott *Erdősi Károlytól*). A nemi fölvilágosítás felkapott kérdéséről Komócsy István tájékoztatja a tanítókat s fejtegetéseivel fején találja a szöveget. Van a könyvecskében népszerű egészségtan (Farkas Zs.) és még számos, különösen a tanítók figyelmét lekötő pedagógiai cikk. (Herodek, Medgyesi, Horváth, E. János, Lanzeritsch tollából.) A tanítók személyes viszonyait érdeklő kérdések hasonlóképpen megvannak a könyvecskében. (Székely, Paeséri, Ember Károly, Bertalan, Dobos cikkei.) Ez a rövid áttekintés is mutatja, hogy a Tanítók Évkönyve minden tanító s a népnevelés minden barátjának érdeklődésére számíthat s az illetékes körök biztonnal a megérdemelt pártfogásban fogják részesíteni.»

A Szent-István-Társulat pártoló tagsága. Aki a nép között él, vagy itt a városban megfordul a szegényebb sorsú munkásság körében, elrémülve látja a gyűlöletnek, istentelenségnek és anarchikus elvadulásnak olyan terjedését, aminő a történetírók tanulsága szerint mindig a nagy forradalmakat szokta megelőzni. Istenre, vallásra mit sem adnak, az urat gyűlölik, kötelességről hallani sem akarnak, folyton csak jogaikat emlegetik. Keresve e rettenetes állapot okait, azt látjuk, hogy a szegénység helyzete közviszonyainknak gazdasági, politikai és társadalmi állandó rosszabbodása következtében súlyos ugyan, az elégedetlenség ily óriási fokát még sem igazolja s főként a túlzó kívánságok egyformaságát nem magyarázza. A szenvedélyek felszítása s a lehetetlen kívánságoknak közszejra adása a sajtónak, az irodalomnak munkája. Az egyszerű emberek nagy hangon elszavalt színészes kifakadásainak forrása az újság s a lázító könyvek; istentelenségének táplálója a sok hazug fűzet; erkölcsének sirásója a pornográfia. Ezeknek az eszközöknek ügyes forgatásával nyerik meg nemzetromboló eszméiknek az egyszerű nép ezreit: az anarchia diadalszekerét a sajtó paripái huzzák. Ismerve a bajt, magától kínálkozik a védekezés. S a védekezésnek önként ajánlkozó eszközeit lelkes emberek, társulatok és intézmények naponta nagyobb erővel ragadják meg s a keresztény világnézet és a hazafias érzés és gondolkodás diadala tisztán ettől az erőtől, ettől a hévtől és buzgóságtól függ. Előjár a munkában a legrégibb katolikus irodalmi intézmény: a **Szent-István-Társulat**. Folyóiratával, tudományos kiadványaival a művelt köröknek nyújt orvosságot vagy immunizáló szert az istentagadó és hazátlan tudomány mérge ellen, népiratkái, főként pedig *népies pártoló tagsága* az egyszerű emberek ezreit akarja visszahódítani Krisztusnak, a hazafiságnak, a józan és becsületes életnek, a polgári erényeknek. A haszon reménye nélkül, egyéb kiadványainak üzleti hasznát hozva áldozatul, évről-évre a jó könyvek olyan kis kollekcióját dobja a könyvpiacra, amelyért irigyelnek bennünket még az e téren ugyan csak elől haladó német katolikusok is. Mindazon könyvecskék, amelyeket eddig küldött népies pártoló tagjainak a társulat színe-javá voltak a magyar irodalomnak. Édes hazánk viszontagságos multját, az anyaszentegyház szenvedéseit és diadalát, az előítéletek és babonák lerontását s gazdasági dolgokban való jó tanácsokat tartalmazták. A szép és jó életre neveltek s megtanítottak a tudomány eredményeire. Most ismét kopogtat ajtónkon hasznos könyvecskéivel a Szent-István-Társulat. Az előbbi évek gyönyörű kiadványaihoz nem mellátlan társakat kínál. *Naptára* most is elsőrendű, az *Új Kis Tükör* III. része illő folyta-

tása az egész országban nagy tetszéssel fogadott két elsőnek. A *kis gazda tanácsadója* nyomán haszon, pengő arany vagy ropogó bankó tölti meg a jó tanácsokat megfogadó gazdáknak erszényét, a *Szentek élete* pedig lelki haszonnal lát el; a közélet harcaiban megbecsülhetetlen szívóssággal övezi lelkünket; megmutatja, hogy a szentek és mártírok mennyit szenvedtek és áldoztak, mennyit dolgoztak, mennyit türetek, csak hogy meg ne szegjék a hithez, az elvekhez való ragaszkodásnak szent kötelességét. Egyik jobb könyv, mint a másik. S a nyelvük perdülő, mentes az új hirlapi-magyarság csettő-böttő esetlenségeitől. A szellemük kitünő, kiállításuk pedig a legjobb, amire magyar nyomdaipar egyáltalában képes. Áruk a szokásos két korona, mely összeg csak részben fedezi az ezen kiadványokkal nagy áldozatot hozó társulat költségeit. Aki gondol népünk boldogításával, egészséges, okos szellemi vezetésével, a robbantó ideák szárazra vetésével, azt nem kell kérnünk e könyvecskék ajánlására és terjesztésére. Ezek magukat ajánlják, mi meg terjesztésükkel szintén magunknak szerünk érdemeiket a keresztény restauráció munkájában. Tagjelentkezések a 2. kor. évi díj egyidejű beküldésével a Szent-István-Társulat igazgatóságához intézendők. Ismertetések és gyűjtőlevelek kívánatra ingyen küldetnek.

Új földrajzi tankönyvek népiskolák számára. Eszmekapcsolás révén minden tudományág fontos eszköze lehet ugyan a hazafias és vallásos gondolkodásmód kifejlesztésének, mindazonáltal kevés szakban nyílik tágabb tér ilyen irányú észjárás nevelésére és megerősítésére, mint a geográfiában. A leíró földrajz tanítójának bőséges alkalmá nyílik az emlékezetesebb helyekhez fűződő nemzeti és vallásos gondolatok felelevenítésére, a mult dicső példáin felbuzduló hazafias érzések erősítésére, a jogosulatlan nemzetiségi aspirációknak helyes irányba terelésére és a közös hazához ragaszkodó összetartásnak ápolására. A helyesen irányított földrajz tanítás történelmi, néprajzi irodalom- és vallástörténeti kitéréseivel maga elégséges jó közszellemnek kialakítására. Az iskolai tanításnak sikere azonban föltétlenül megkívánja, hogy a tanulók otthon olyan tankönyvekből ismételhessék az iskolában hallottakat, amely könyveknek szelleme megegyezik a tanításával. A Szent-István-Társulat e célból már régebben megkezdte a megyei földrajzok megírását. Jeles katolikus pedagógusok a földrajz és a földrajzzal összekapcsolható egyéb tudományok eredményeinek felhasználásával olyan tankönyveket írtak, amelyek ideálisan jó segédeszközei a magasabb szempotokra is tekintő földrajz tanításnak. A megyei földrajzok sorozatában most egyszerre három vármegye jelent meg: 1. **Komárom vármegye és Komárom város rövid földrajza**, 2. **Szabolcs vármegye rövid földrajza**, 3. **Hont vármegye rövid földrajza**. Egynek-egynek ára keménykötésben 48 fillér. E könyvecskében a földrajzi alapfogalmakon kívül megtalálja a tanító és a tanuló szülőföldje *rendszeres* földrajzát is, mit ha elsajátított, később könnyedén halad. A szakláb-alatok e köteteket ép úgy, mint a sorozat immár mintegy két tucatnyi előző könyvecskéit, dicsőre elismeréssel illetik. A gyakorlatban kitünően beváló eme tankönyvekből bevezetés céljából kért mutatványpéldányokat szívesen bocsát a tanítótság rendelkezésére a kiadó **Szent-István-Társulat**.

Alkotmánytan népiskolák V. és VI. osztálya számára. Irtá *Hámori Márton*. Ára 20 fillér. Most, mikor különféle rendbontó irányzatok fejtene ki államháztartó, nemzetellenes törekvéseket s másrészt a választói jog kiterjesztése foglalkoztatja az egész magyar társadalmat, nagy szükség van az elemi iskolákban olyan tankönyvre, amelyből már a gyermek megtanulja ismerni és becsülni hazája évezredek alkotmányát, a magyar honpolgár méltóságát s azt, hogy mi esoda jogai vannak és miféle kötelezettségeket ruház reá az állam. Ilyen kiválóan használható alkotmánytani iskolakönyv a fent megnevezett, melynek első kiadása öt évvel ezelőtt jelent meg s mely most hagyta el *hatodik* kiadásban a sajtót. Az új tanterv szerint készült s a legújabb törvények figyelembevételével dolgozta át a szerző. Nem magyar

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Farkasd (Nyitra m.) róm. kath. iskolaszéke, egy férfitanítói állásra, a törvényes javadalmakkal és köteleességekkel, *folyó hó 25-éig* pályázatot hirdet. Kérvények az iskolaszékre címezve, nagys. és főt. *ifj. Morvay Lipót* esperes-plébános tanfelügyelő úrhoz Zsigárd, (Pozsony m.) nyújtandók be. Köves Kálmán plébános, iskolaszéki elnök, Jónás Ferencz főtanító. 438 1—1

Az assakürthi (Nyitra m.) róm. kath. kántortanítói állomásra *szept. 29-re* pályázat hirdetetik. Javadalmazása: 12 hold szántóföld, bérbeadva 320 koronáért legelő élvezete 6 korona, kert élvezete 10 korona, erdő élvezete 40 korona, 7 méter tűzifa és 50 köteg rőzse, saját használatára a községtől udvarába behordva. Hitközségtől 600 korona, havonként előre, lakácsi püspöki uradalomtól 19 korona 74 fillér, passiók énekléséért 4 korona, alapítványokból 9 korona, offertoriumokból 16 korona, stóla átlag 120 korona. Korpótlékok biztosítva. Természetbeni lakás. Személyes megjelenés kívánatik. Iskolaszéki elnök. 436 1—1

Pozsony-széleskúti (Pozsony m.) róm. kath. kántortanítói állomásra *szeptember hó 27-ig* pályázat hirdetetik. A választás, amelyhez személyes megjelenés szükséges, szeptember hó 28-án d. e. ejtetik meg. Jövedelme: két padlózott szoba, konyha, kamara, pince, istálló, sertésóli, 1 kat. hold 414 □ öl szántó, 1 kat. hold 442 □ öl kaszalórét, kert 33 1/2 ürméter tűzifa beszállítva, természetbeni és zsellérrajukéért 225 korona, stóla, és községtől 600 korona. Tannyelv tót-magyar. Az állomás azonnal elfoglalandó. Folyamodványok *Sztasek János* plébánoshoz Pozsony-Széleskútra intézendők. 434 1—1

Derenk főkegyház kántortanítói állásra *szept. 27-ére* pályázat hirdetetik. Jövedelme: 814 kor. 22 fill. Részletezve e lap 33. számában. Plébánia-hivatal, Jablonca (u. p. Szádalmás), *Stepán József*, plébános. 449 1—1

Egri érseki megye.

A bodonyi róm. kath. férfitanítói állásra pályázat nyittatik. Javadalmazása: rendes lakhely, 1000 kor. törzsfizetés és korpótlék, a gazd. ismétlő vezetéseért 110 kor., 6 öl tűzifa, melyből iskoláját is fűteti. Kántortanítóságban jártasak előnyben részesülnek. Kérvények bizonyítványokkal *szeptember 27-ig* beadandók. Állomás október 1-én elfoglalandó. *Juhász Károly* pléb. (Bodony u. p. Parád.) 442 1—1

Kalocsai érseki megye.

Szakmár (Pest m.) községhez tartozó **Keserütelek** pusztán lemondás folytán megüresedett róm. kath. ferfitanítói állomásra pályázat hirdetetik. Javadalma: 1. 800 kor. előleges havi részletekben a község pénztárából. 2. 200 kor. államsegély az 1907. évi XXVII. t. c. értelmében mint fizetékieskiegészítés. 3. Természetben lakás és kert. A megválasztott köteles belépni a Kalocsa-vidéki tanítóegyesületbe. A folyamodványok kellően felszerelve a szakmári róm. kath. iskolaszékre címezve *főt. Makay Gábor* akasztói esperes-plébános úrhoz *szept. hó 27-ig* nyújtásuk be. Az állomás október 1-én elfoglalandó. 444 1—1

Kassai egyházmegye.

A kistarkányi róm. kath. tanítói állásra *szept. 24-re* pályázat hirdetetik. Fizetés hitközségtől és államsegélyből 1000 kor., és 200 kor. laktér. Az állás okt. elsőjén foglalandó el. Hiteles okmánymásolatok, melyek vissza nem küldetnek, fenti határidőig *fi. Lahocinsky Adolf* esperes úrhoz Nagytarkányba (Zemplén m.) terjesztendők be. Ezen állásra való megválasztás esetén a **nagy-tarkányi** róm. kath. kántortanítói állás üresedésbe jön, melyre ily értelemben pályázat nyittatik. Választás napjára pályázók értesítést kapnak, hogy próbaorgonázásra megjelenhessenek. Jövedelem lakáson kívül 6 1/3 h. föld párbér, 140 kor. alapítvány, 111 kor. stóla, 100 kor. tandíj 200 kor. és államsegély 396 kor. Pályázati hatá-

ridő *szept. 26.* Okmányok *fi. Lahocinsky Adolf* esperes úrhoz küldendők. 437 1—1

A legyesbényei (Zemplén m.) róm. kath. jellegű iskolánál a másodtanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme: 800 korona államsegély, 200 korona tandíj. Két szoba, konyha és kamarából álló lakás. Tanítók, személyesen megjelenők és görög kath. vallásúak előnyben részesülnek. Pályázati határidő *szeptember 30.* Választás október 1. Legyesbényén. A kérvények a szerencsi róm. kath. Plébániára küldendők. 440 1—1

Az alsófricskei (Sáros m.) róm. kath. iskolánál megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdetünk. Javadalmazás: 1000 kor. s rendes lakás. A kérvények *Harsághy Endre* róm. kath. lelkész-, iskolaszéki elnökhöz intézendők Oszikóra (u. p. Magyarasszlavica). A választás *szeptember 28-án* lesz megtartva. 443 1—1

Karácsonmezőn (pósta Giralt, Sáros m.) kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Fizetése államsegéllyel 1000 kor., stóla, stb. mellékes 100 kor., tisztességes lakás, gazdasági épületek. Pályázati határidő *szeptember 26.*, mikor a választás meg fog ejtetni. *Leitereggh Károly* plébános. 447 1—1

A bartosfalvi (Sáros m.) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalmazása államsegéllyel ez ideig 800 kor. Kérvények benyújtásának határideje: *szeptember 28.* Iskolaszék. 450 1—1

Munkácsi egyházmegye.

A debreceni róm. kath. elemi leányiskolánál megüresedett két tanítónői állásra pályázat hirdetetik. Javadalmazása: 420 kor. lakáspénz, 20 kor. kertilletmény, 160 kor. alapfizetés a hitközségtől, 1040 kor. államsegély. A kellőleg felszerelt és bélyegelt kérvények az iskolaszékhez címezve, *szeptember 29-ig főt. Molnár Kálmán* h. igazgatóhoz küldendők. 452 1—1

Pécsi egyházmegye.

A beremendi plébániához tartozó **Petárda** nevű fiókközségben a kántortanítói állás nyugdíjazás folytán megüresedvén, erre *október 1-ig* pályázat hirdetetik. Évi jövedelme tisztességes 3 szoba és mellékleteiből álló lakáson kívül a következő: 80 mérő buza, 75 mérő szemes kukorica, 6 méter kemény hasábfű, borválság címén körülbelül 130 kor. az uradalomtól 8 kor. 40 fill. vasárnapi oktatásért 92 kor. 40 fill. munkaváltság címén a községtől 180 kor.; 2985 hold szántóföld (kataszt. jöved. 34 kor. 70 fill.) 41267 hold rét (kat. jöved. 110 kor. 30 fill.) az adót a község fizeti; stóla és búcszatatókért körülbelül 40 kor. a szükséges orvos- és maionfuarok; összes jövedelme a jelenlegi terményárak mellett 2000 kor., ebből kántori fizetés 700 kor. A *horvát* nyelv ismerte feltétlenül megkívánatik, mivel a kántori teendők csaknem kizárólag e nyelven végeztetnek. A választás október 1-én d. e. 10 órákor fog megtartatni. Pályázni öhajtok kellően felszerelt kérvényeiket alulírottakhoz küldjék be. Beremend (Baranya m.) *Schultz Károly*, esperes-plébános, iskolaszéki elnök. 433 1—1

Rozenyői püspöki megye.

A divényi (Nógrád m.) segéd kántori állásra *szept. 25-ig* pályázat hirdetetik. Fizetése: 225 kor., lakás teljes ellátás ágyneműn kívül Tót nyelv ismerete szükséges. Kötelességei díjlevél szerint. *Szokolovszky Bence* plébános. 435 1—1

Az ajnácskői róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdetnek. Javadalom: a törvényszerű új lakáson s kerten kívül 1000 kor., melyből 892 kor. államsegély. Kérvények *főt. Rüdilla József* esperes-plébános úrhoz Sőregre u. p. Ajnácskő küldendők. Nők is pályázhatnak. 448 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A nagyfalvai (Vas m.) róm. kath. iskola III. osztálytanítói állomására *szeptember hó 26-ig* pályázat hirdetetik. Jövedelme: 1000 kor. 900 kor. államsegély, 100 kor. az iskolaközségtől megfelelő lakással. Kötelessége a meghatározott osztályban, valamint az ismétlősöket a másik

2 tanítóvá, felváltva tanítani és a kántoriakban díjtalanul segédkezni. Zeneileg képzettek előnyben részesülnek. Utazási költség nem térítetik meg. Az állomás október 1-jére elfoglaltandó. Iskolaszéki elnök. Nagyfalva (Vas m.) Szentgotthárd mellett. 441 1—1

Nagygenes (Vas m. posta helyb.) községben a róm. kath. elemi iskolánál a megüresedett II. osztálytanítói állomásra pályázat nyitottak. Az állás jövedelme: 1. törzsfizetés 800 kor. 2. tüzelőfa illeték 80 kor. 3. tandíj az ismétlő iskolások után 50 kor. 4. államszegély 70 kor. Összesen 1000 kor. és szabad lakás (egy bebutorozott szoba) az iskolaépületben. Kötelességei: a mindennapi iskolások egy osztályát és az ismétlő iskolások egy szakaszát oktatni és a kántortanító törvényes akadálytatása esetén a kántori teendőket is végezni. A választás **szeptember hó 28-án d. e. 10 órakor** lesz. Csak fordítottos pályázhatnak. Személyes megjelenés kívánatik. A megválasztott tartozik állását október hó 1-ig elfoglalni. *Limpinger Flóris* plébános, iskolaszéki elnök. 445 1—1

Váci egyházmegye.

A *Népművelő ez évi 33-ik számában az abonyi* róm. kath. népiskolához hirdetett férfitanítói állás pályázati határideje **szeptember hó 23-ika**. Iskolaszék. 439 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Pályázat a tilaji róm. kath. kántortanítói állásra. Jövedelme: 3 k. hold és 1.65 □ öl szántóföld, ennek háromszori megszántása és egyszeri elboronálása; 1 k. hold és 607 □ öl rét, ennek kétszeri lekaszálása, az összes trágya kihordása a kántortanítói földekre; szabad legeltetés: 25 mérő rozs, 210 liter must; 3 öl tuzifa az udvarra állítva = 600 korona 80 fillér, ezen összeget nem gazdálkodás esetén a hitközség készpénzzel fizeti. Készpénzfizetés 339 kor. 20 fillér. Az adott hitközség fizeti. Lakás, konyhakert. Mellékjáruléka harangozásért 7½ mérő buza = 60 korona. A választás **nagyap. október 1. délelőtt**, amire a kérvények a választási plébániához beküldendők. A személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. 451 1—1

Teljesen felszerelt finom vetítógép eladó, bővebbet *Szechenyi Antal* tanító Szomorfalun (Nyitra m.) 410 2—3

ELFOGYÓFÉLBE

van az oly nagy keresletnek örvendő b. e. **Csima István** kántor által összeállított, az egész országban ismeretes 253 változatú szép orgonakísérettel gyászmezenektár. Míg az új kiadás megjelenik, az eredeti 8 korona ár helyett **5 koronáért** kapható a szerző özvegyénél Kiskúnefelegyházán. Az új kiadás ára ismét 8 kor. lesz. 446 1—4

Miniszterileg kötelezőnek nyilvánított, az Országos Katholikus Tanács jegyzékébe felvett

Váltószám-tan eszközeim.

ugy most megjelent Váltószám-tanom (4-50 kor.) hitelbe vagy részletfizetésre is kaphatók.

*Eben Mihály plébános,
Nagykörös.*

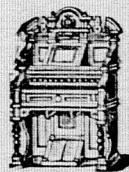
358 3—5

Orgona-harmoniumokat

mindket rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 11/B (Tisztviselőtelep.)

Pedális harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák. **Sérmentes szállítás az utolsó vasúti állomáig.** Tanároknak s lelkészeknek különös szíveskedésemény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve. 796

Részletes tanmenet

(kész tananyagbeosztás és órarend) a róm. kath. püspöki tanterv alapján az 1. és 2. tanítói iskola számára. Megrendelhető megjelenésig (július 1-ig) **4 korona** előfizetési, azután **5 korona** belti áron. A tanmenet készítéséhez csinos nyomtatványfüzet a VI. osztály számára **2 korona**, a IV. osztály számára **1.80 korona**, a III. osztály számára **1.60 korona**, a II. osztály számára **1.40 korona**, az I. osztály számára **1 korona**, az **Államszegély-kérvény és mellékletei 2 korona**, a **Népművelési Egyletek Szervezése 1 korona** előleges beküldése mellett

Gyerkes Mihály igazg.-tanítónál Székelyudvarhely. 712

Elismert elsőrangú

HARMONIUMOK

házi, iskolai és templomi célokra

a legelőnyösebben szereshetők be

HÖRL NÁNDOR-nál

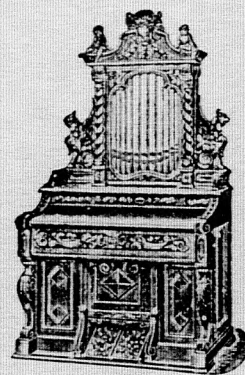
POZSONY.

Ventur-utca 24.

A világ legversenyképesebb cézének képviselője.

3. sz. árjegyzék ingyen.

Lelkészeknek, tanítóknak megengedés folytán részletfizetésre szállítok, ha a vásárolt összegnek egy harmadát de legálább egy negyedet a vásárláskor készpénzben (vagy utánvétellel) fizet k.

Valódi elsőrendű bel- és külföldi **PIANINÓ** 480 koronától feljebb, **ZONGORÁK** 560 koronától feljebb.

Csakis teljesen új zongorákat, közvetlenül a gyárból, a szokatlanul olcsó ár miatt, **csakis készpénzért** szállítok. — **Árjegyzék** ingyenes. — **Használt hangszereket elvételre nem árúszítok.**